

УДК 37.091.26:615.07:615.11

DOI 10.18372/2786-823.1.18128

Бобкова Інна Аркадіївна

викладач фармацевтичних дисциплін,
Житомирський базовий фармацевтичний фаховий коледж,
м. Житомир, Україна

bobkova.inna@pharm.zt.ua

Бур'янова Вікторія Вікторівна

викладач фармацевтичних дисциплін,
Житомирський базовий фармацевтичний фаховий коледж,
м. Житомир, Україна

burianova.viktoriiia@pharm.zt.ua

Гончарук Світлана Володимирівна

викладач хімічних дисциплін,
Житомирський базовий фармацевтичний фаховий коледж,
м. Житомир, Україна

honcharuk.svitlana@pharm.zt.ua

Умінська Катерина Анатоліївна

кандидат фармацевтичних наук, викладач фармацевтичних дисциплін,
Житомирський базовий фармацевтичний фаховий коледж,
м. Житомир, Україна

uminska.kateryna@pharm.zt.ua

ВІДПОВІДНІСТЬ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ОСНОВНИМ КРИТЕРІЯМ

Анотація. У статті розглянуто такі основні критерії результатів навчання здобувачів освіти, як чіткість і однозначність, діагностичність, вимірюваність, валідність. Проаналізовано функції та рівні оцінювання. Розглянуто технічні критерії якості методу педагогічного вимірювання.

Ключові слова: оцінювання, педагогічне вимірювання.

Annotation. *The article examines such basic criteria of learning outcomes of education seekers as clarity and ambiguity, diagnosticity, measurability, validity. The functions and levels of assessment are analyzed. The technical quality criteria of the method of pedagogical measurement are considered.*

Key words: *assessment, pedagogical measurement.*

Вступ. На сьогодні актуальним є підготовка сучасного компетентного фахівця для будь-якої галузі. Компетентність можна розглядати як готовність майбутнього спеціаліста до професійної діяльності, тобто, по відношенню до необхідного рівня виконання професійного обов'язку. Людина є компетентною, або не є компетентною. Компетентного фахівця можна відрізнити за його здатністю вибрати найбільш оптимальне рішення між можливих. Компетентний фахівець може чітко аргументувати свій вибір, ставити під сумнів неефективні рішення.

Мета роботи полягає у визначенні відповідності результатів навчання основним критеріям та ролі діагностики навчання в педагогічній практиці.

Результати досліджень. Проблема оцінювання результатів навчання студентів займалися такі дослідники як С.А. Волошинов, І.В. Сокол, С.М. Тригуб. Вони в своєму науковому дослідженні акцентували увагу на розробці процедури оцінювання роботи студента на прикладі конкретної навчальної дисципліни [1]. Л.В. Дрок розглядала основні підходи до методики оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів вищої освіти [2]. Питаннями методичних матеріалів контролю знань студентів займалися В.І. Ляховський, О.Г. Краснов, Р.Б. Лисенко, І.І. Немченко, О.І. Краснова, Н.О. Ляхова, Т.В. Плужнікова [3]. І.Д. Спіріна, С.В. Рокутов, Р.М. Тимофєєв, А.В. Шорніков піднімали питання уніфікації оцінки здобувачів освіти шляхом ведення багаторівневої системи оцінювання, яка заснована на так званих «рівнях навчання» [5].

Діагностика навчання є обов'язковим компонентом освітнього процесу. Без діагностики не можна визначити рівень досягнення поставлених цілей. Діагностика навчання включає контроль, перевірку, облік, оцінювання, накопичення статистичних даних та їх аналіз, рефлексію, виявлення динаміки розвитку особистості, коректування самого процесу навчання, прогнозування розвитку освітнього процесу. Однією із складових діагностики навчальних досягнень здобувачів освіти є оцінювання їх результатів, які вони набули під час освітнього процесу.

Оцінювання вважається особливим видом людської діяльності, який дає підстави порівнювати, зіставляти, характеризувати, бачити зміни в чомусь задля розвитку й удосконалення (поліпшення) цієї діяльності.

Під час проведення оцінювання часто може постати питання щодо того, чи можна повністю і достовірно оцінити той чи інший об'єкт, хоча насправді проблема полягає в іншому – як це зробити таким чином, щоб воно було об'єктивним, вірогідним і валідним.

Оцінювання може відбуватися у наступних формах:

- суб'єктивне висловлювання уявлень певної особи (вердикт) про властивості оцінюваного об'єкта (наприклад, викладача про студента щодо його успішності на підставі виставлених оцінок);
- аргументоване судження про певні властивості об'єкта оцінювання на основі структурованої його оцінки за певними критеріями і показниками (наприклад, характеристика студента на підставі його навчальних досягнень, комунікативних рис, потенційних можливостей, громадянської активності тощо);
- висновок щодо відповідності властивостей об'єкта оцінювання певному еталону, стандарту, нормам тощо, зроблений за певними критеріями на підставі аналізу результатів вимірювання, в тому числі педагогічного (наприклад, оцінювання навчальних досягнень студентів завдяки стандартизованому тестуванню);

- аналітичне дослідження стану і процесу розвитку об'єкта оцінювання, на основі якого за обраними показниками та індикаторами робиться системний висновок про його зміни, тенденції розвитку, особливості функціонування, удосконалення та накреслюється «сценарій» його поступу в перспективі.

Процес оцінювання виконує різні функції.

Інформаційна або констатуюча функція включає збір відомостей про особу, яка підлягає оцінюванню, сам процес оцінювання, колектив і систему загалом.

Оціночна або інтерпретуюча - встановлення стану освіти, рівня розвитку колективу, ступеня сформованості окремих якостей особистості тощо.

Коригуюча або спрямована на покращення функція передбачає внесення часткових виправлень, поправок в хід педагогічного процесу, а також допомогу здобувачам освіти у певних моментах отримання і засвоєння нової інформації та набуття певних компетентностей, які необхідні для майбутньої професійної діяльності.

Важливо не тільки надавати освітні послуги, але й дотримуватись *основних критеріїв якості оцінювання*:

- оцінювання має бути відтворюваним (надійним), валідним, практично доступним, справедливим та корисним для навчання;
- зміст і форма оцінювання мають відповідати меті оцінювання та очікуваним результатам;
- для отримання точного уявлення про певні характеристики екзаменованих необхідно використовувати досить широку вибірку за змістом, оскільки здатність здобувача освіти до успішного виконання певних дій залежить від конкретної ситуації;
- загальна надійність оцінювання та систематичний перегляд встановленого прохідного балу є важливими;
- оцінювання має бути побудоване у відповідності до чітко і однозначно визначених стандартів (змісту, процедур, інтерпретації) і реалізовуватися за допомогою систематичних і надійних методів

Наразі серед професійного співтовариства експертів з оцінювання існує консенсус щодо технічних критеріїв якості методів вимірювання освіти, серед яких найважливішими є валідність, об'єктивність, надійність і точність [4].

Великий тлумачний словник української мови пропонує визначати валідність, як певність, достовірність. Валідність включає цілий комплекс характеристик, а у загальному вигляді показує на придатність тесту до застосування з метою оцінювання якості освіти. Іншими словами, валідність можна віднести до категорії справедливості висновків, які отримують у результаті тестування. Валідність методу – це узгодженість того, що він вимірює, з тим, що він має на меті вимірювати. Різні типи валідності встановлюють діапазон значень, в межах якого метод дає статистично надійні результати.

Існує декілька понять валідності. Наприклад, валідність за Л. Долінером можна розділити на:

- очевидну (внутрішню) - тест валідний, якщо створюється враження, що він точно вимірює те, що потрібно. Очевидна валідність не має нічого спільного зі справжньою валідністю, а лише сприяє створенню атмосфери співпраці з випробуваним суб'єктом;

- змістовну. Цей термін визначає, чи відповідає тестове завдання всім аспектам досліджуваного питання (темі, розділу тощо);

- функціональну - перевірка відповідності контрольного завдання тій пізнавальній дії, яка перевіряється.

П. Клайн поділяє валідність на такі складові: очевидність, конкурентність, прогнозування, змістовність, конструктивність

Очевидність – тест дійсний, якщо респонденти вважають, що він точно вимірює те, що вимагається. Конкурентоспроможність оцінюється за співвідношенням результатів даного тесту з результатами інших тестів. Прогнозування включає дослідження кореляційних зв'язків між тестовими показниками та певними критеріями, що характеризують вимірювані властивості, але за певний період часу. Тест вважається змістовний, якщо

можна продемонструвати, що завдання відображає всі аспекти галузі дослідження, за умови, що опис завдання чітко сформульований. Валідність вважається конструктивною, якщо включає всі методи визначення ефективності, перераховані вище.

Об'єктивність методу – це характеристика процесу оцінювання, яка відображає, наскільки на оцінку кожного студента, що перевіряється, не впливає суб'єктивний вплив оцінювача.

Стандартизація умов вимірювання включає:

- об'єктивність вимірювання;
- об'єктивність обробки даних;
- об'єктивність в інтерпретації результатів.

Надійність методу вимірювання — міра стабільності результатів, яка впливає на точність вимірювання тієї чи іншої конкретної характеристики. Перевірка надійності методу передусім передбачає відновлення результатів при повторних вимірюваннях.

Ступінь достовірності методу залежить від об'єктивності методу, параметрів засобу вимірювання, стабільності вимірюваних характеристик.

Під надійністю тестового завдання розуміють, наскільки точно можна визначити ту чи іншу характеристику. Тобто визначити, наскільки можна довіряти результатам тесту. Надійність тесту залежить від кількості тестових завдань. Тому для того, щоб підсумковий контроль мав достатню достовірність, контрольна робота повинна містити не менше 40 завдань.

Зазначена політика є основою для запровадження нами *чотирьох рівнів навчальних досягнень здобувачів освіти при вивченні дисципліни*.

Перший рівень (початковий): відповіді студентів були фрагментарними та характеризувались початковими знаннями щодо досліджуваного предмету.

Другий рівень (середній): здобувачі освіти відтворюють основний навчальний матеріал, виконують завдання за зразками, володіють елементарними навичками навчальної діяльності.

Третій рівень (достатній): студент орієнтується в істотних ознак понять, явищ; простежує зв'язки між ними; вміє пояснити основні закономірності; здатний самостійно застосовувати знання в стандартних ситуаціях; володіє розумовими операціями (аналізом, абстрагуванням, узагальненням тощо); вміє робити висновки та виправляти допущені помилки. Відповідь студента логічна і обґрунтована, хоча їй бракує власних думок та суджень.

Четвертий рівень (високий): студент демонструє глибокі, міцні, системні знання та проявляє здатність застосовувати їх для виконання творчих завдань, його навчальна діяльність характеризується здатністю самостійно оцінювати різні ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати власні позиції.

Висновки. Виходячи з викладеного вище, виникає потреба у розробці такої системи педагогічного вимірювання, яке б відповідало основним критеріям оцінювання і було зрозумілим не тільки надавачу освітніх послуг але й тим, хто їх отримує.

Список використаних джерел

1. Волошинов С.А., Сокол І.В., Тригуб. С.М. Оцінка результатів навчання студентів. *Науковий вісник Херсонської державної морської академії* . 2015. № 1(12). С. 108-115. URL: http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nvkhdm_i_2015_1_15 (дата звернення: 30.10.2023).
2. Дрок Л.В. Основні підходи до методики оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів вищої освіти. *Modern and global methods of the development of scientific thought: Proceedings of the V International Scientific and Practical Conference, October 25–28, 2022. Florence, Italy*. P. 356 – 360. URL: <https://isg-konf.com/modern-and-global-methods-of-the-development-of-scientific-thought/> (дата звернення: 30.10.2023).
3. Ляховський В.І., Краснов О.Г., Лисенко Р.Б., Немченко І.І., Краснова О.І., Ляхова Н.О., Плужнікова Т.В. Удосконалення матеріалів методичного

забезпечення для контролю рівня знань у закладах вищої медичної освіти на сучасному етапі. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Медицина»*. 2023. № 1(67). С. 121-126. <https://doi.org/10.32782/2415-8127.2023.67.22> URL: <https://med-visnyk.uzhnu.uz.ua/index.php/med/article/view/227> (дата звернення: 30.10.2023).

4. Методика і технології оцінювання діяльності загальноосвітнього навчального закладу: посібник / Ляшенко О. І., Лукіна Т. О., Булах І. Є., Мруга М. Р. – Київ: Педагогічна думка, 2012. 160 с.

5. Спіріна І.Д. та ін. Використання «рівнів навчання» для оцінки знань студентів на циклі «Психіатрія. Наркологія» / І.Д. Спіріна, С.В. Рокутов, Р.М. Тимофєєв, А.В. Шорніков. *Медична освіта*. 2016. № 3. С. 90 – 92. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILEA=&2_S21STR=Mosv_2016_3_22 (дата звернення: 30.10.2023).